

*Коновалова О.В., PhD д-р філ.
(психологія),
ВСП «КТЕФК ДТЕУ»,
М. Київ, Україна*

ВПЛИВ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ

В ситуації гострої кризи, після нападу росії на Україну 24 лютого 2022 року потребують переосмислення і оновлення багато світоглядних позицій. Війна вплинула на весь світ, формується нова парадигма взаємовідносин між окремими країнами, перерозподіляються регіональні впливи. Ми є безпосередніми учасниками історичних подій і кожному з нас, а особливо молоді, важливо знайти своє місце в глобальному суспільстві.

Ураховуючи реалії сьогодення, все більшої актуальності набуває виховання в молоді почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі, активної громадянської позиції. Важливо, щоб кожен заклад освіти став для молоді людини осередком ставлення громадянина-патріота України, готового брати на себе відповідальність, самовіддано боронити незалежність та розбудовувати після перемоги країну як суверенну, незалежну, демократичну, правову державу, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єдності української політичної нації та встановленню громадянського миру й злагоди в суспільстві. Саме в цьому актуальному аспекті слід розглядати волонтерський рух, який набув нових сенсів і в нашому Відокремленому структурному підрозділі «Київський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», адже до волонтерської діяльності приєдналися як і співробітники коледжу, так і здобувачі освіти.

Проблема волонтерства, добродійної діяльності та милосердя посідає значне місце у сучасних наукових дослідженнях І. Айнутдиной, О. Акімової, А. Бондаренка, Ю. Вдовцова, Т. Лях, О. Песоцької, С. Харченка та ін. [1; 2; 4].

Ні у кого не викликає сумнівів, що саме сьогодні, на тлі війни, коли на перший план виходить допомога захисникам України, медичним батальйонам, біженцям й всім постраждалим категоріям населення, коли зростають потреби населення у соціальній допомозі, психологічній підтримці і захисті, саме волонтерський рух для студентської молоді є невичерпним джерелом надбання громадянської освіти, можливості вчитися та сприяє розвитку солідарності у країні, надає можливості реалізувати себе у служінні суспільству, є можливістю допомогти і окремій людині, і суспільству в цілому.

Нестабільність, євроінтеграційні процеси в Україні призвели до збільшення кількості соціально незахищених верств населення, які потребують систематичної, різноспрямованої допомоги та підтримки фахівців різного профілю. Особливої уваги потребують групи соціально-психологічного ризику, зокрема учасники

Організації об'єднаних сил та члени їх сімей, внутрішньо переміщені особи, неповні сім'ї, особи з інвалідністю, люди похилого віку, жінки, які зазнали насилля тощо.

Унаслідок нагальної потреби в забезпеченні соціально-психологічної підтримки вищезазначених категорій населення в Україні активізувався волонтерський рух, який об'єднав активних громадян, спілки, організації, що усвідомлено займаються наданням затребуваної допомоги. Збільшення кількості різноспрямованих завдань супроводу об'єктів надання допомоги, її дедалі більша спеціалізація, необхідність долати чимало труднощів і перешкод у волонтерській діяльності, відсутність, інколи, належного сприяння з боку інших соціальних інституцій, відпрацьованих зв'язків між різними волонтерськими організаціями ускладнюють процес налагодження адресної підтримки, виснажують особистісні ресурси волонтерів, дезорганізують їхню роботу. Така об'єктивна ситуація потребує залучення до участі у волонтерській діяльності соціально активної студентської молоді, готової включитися у формат співпраці щодо розв'язання різноманітних проблем об'єктів волонтерського супроводу, здатної демонструвати гнучкі стратегії взаємодії з ними, активно використовувати власні особистісні ресурси з метою досягнення результативності в процесі реалізації такої роботи.

Ми часто говоримо про волонтерство, як про добровільну, неоплачувану суспільно корисну діяльність. Однак, варто згадати й про ті аспекти, що роблять волонтерський досвід особливо цінним. Участь в громадських ініціативах часто має неабиякий вплив на формування особистості та майбутнього людини, саме тому ми заохочуємо здобувачів освіти долучатися до волонтерських проєктів.

Загалом волонтерська робота як ідея соціального служіння майже настільки ж давня, як і поняття «соціум». В історії людства не було жодного суспільства, байдужого до ідей добровільної та безкорисливої допомоги, без людей, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, спілкування з іншими була праця на благо тієї спільноти, у якій людині довелося народитися й жити. Аналізуючи історичні джерела, вказуємо, що волонтерський рух започатковано 1859 року. Саме у той час французьким письменником Анрі Дюнаном було запропоновано ідею створення Червоного Хреста – організації, яка на добровільних засадах працювала б і надавала першу допомогу пораненим в Солферіно [1, с. 36].

В Україні волонтерство з'явилося на початку 90-х років минулого століття, проте воно пройшло довгий шлях до його визнання. А офіційно його визнали Постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 року, та закріпили у Законі України «Про волонтерську діяльність» (2011 рік). Законодавство у сфері волонтерства складається з Конституції України (254к/96-ВР), Законів України «Про соціальні послуги» (від 19.06.2003 р., №

966-IV), «Про волонтерську діяльність» (19 квітня 2011 р., N 3236-VI) й інших законів, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і інших нормативно-правових актів [2; 3].

Український волонтерський рух за останні вісім місяців вразив світ рівнем своєї самоорганізації, рішучості, здатності до активних дій. Волонтери запропонували сотні ініціатив, креативних ідей, ставши одночасно і їх виконавцями. Вони гуртували найбільш свідомих громадян, пробуджували високі громадянські почуття, патріотизм, відповідальність за долю Держави. Відбулася політична трансформація суспільства: значно підвищилась громадянська активність, зміцнилися демократичні цінності. Це надало волонтерству нових рис: ми всі не тільки допомагаємо Україні у виборені майбутнього, а, й в певній мірі забезпечуємо цілісності країни. Форми волонтерської діяльності в екстраординарних умовах виявилися більш гнучкими і результативними [4].

Дії волонтерів демонструють силу громадянського суспільства, його істотну роль у державотворенні. Вони є важливою складовою взаємовідносин держави і суспільства, дієвим інструментом контролю владних інституцій. Соціологи свідчать, що саме волонтери користуються найбільшою довірою у суспільства після армії.

Волонтерський рух є дієвим засобом соціалізації його учасників, доброю нагодою через участь у соціально корисних справах отримати цінний життєвий досвід. Переважна більшість волонтерів – представники студентської молоді. У цьому русі вони знаходять порозуміння, проявляють ініціативу, стають впевненими і самодостатніми, самостверджуються як особистість. Їх мотивують, перш за все, такі фактори як: бажання допомогти іншим людям, можливість отримати нові знання та досвід роботи, громадянські почуття, патріотизм, знайомство з новими людьми, співчуття знедоленим, інтерес до нової сфери діяльності, робота в колективі, бажання відчувати свою необхідність та визнання в суспільстві.

Є нагода відмітити, що здобувачі освіти активно долучаються с самого початку воєнної агресії росії й до віртуального волонтерства (е-волонтерство, кіберволонтерство, онлайн-волонтерство, цифрове волонтерство), й навіть, з'явився новий термін «Інтернет-військо». Показово, що багато з тих, хто здійснює волонтерську діяльність в Інтернеті, згодом виходять у «реальне життя», реєструючись як некомерційні благодійні організації.

Ми вважаємо, що залучення здобувачів освіти до волонтерської роботи є чинником формування низки важливих компонентів особистісного розвитку, серед яких: психологічна стійкість, комунікативні навички, когнітивний розвиток, розвиток організаційних здібностей, розвиток ціннісно-мотиваційної сфери та моральне становлення особистості [1; 4; 5].

Отже, волонтерство – це не тільки явище сучасного світу, коріння його закладені в традиціях та народних звичаях багатьох країн. Це – і конкретна практична діяльність великої кількості людей, які реалізують власні

доброчинні ідеї, наміри, плани. Вимоги нашого часу сприяють модернізації форм і методів волонтерської діяльності. Однак мотиви і функції волонтерства залишаються незмінними: бажання допомагати нужденним і активно брати участь як у громадському, так і в своєму власному житті.

Список використаних джерел

1. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. — Київ, 2021. — 164 с.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І.Д. Зверевої. — Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. — 536 с.
3. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2011 р. — № 42. — стор. 1842. — С. 435.
4. Національний альянс волонтерів. URL: <https://www.president.gov.ua/news/v-ofisi-prezidentaprezentovali-ideyu-nacionalnogo-alyansu-v-58045> (дата звернення: 03.10.22)
5. Воронцова В., Ївженко Ю. Дослідження ціннісних орієнтацій студентів закладів вищої освіти I–II рівнів акредитації. Нові технології навчання: зб. наук. праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип. 93. С. 58–69.